

Список використаних джерел

1. Овсяннікова О. Професійна етика суддів та працівників суду, як чинник, що впливає на формування громадської думки. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 8. С. 196–200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2016_8_39

2. Хотинська-Нор О., Снідевич О. Суддівська етика як складова професійної етики члена вищої ради правосуддя. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Т. 3. № 75. С. 118–122. doi: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.75.3.19>

3. Жуков С. Професійна етика суддів: правові аспекти. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 12 (274). С. 182–185. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/12/34.pdf>

Кобернюк Ірина Вікторівна,
здобувачка ступеня вищої освіти
магістра за спеціальністю 081 «Право»
навчально-наукового інституту
заочного та дистанційного навчання
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Кривицький Юрій Віталійович,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

СПВІДНОШЕННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ АНЕКСОВАНИХ ТА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У сучасних умовах однією з найважливіших функцій України є забезпечення прав і свободи людини та громадянина, збереження власної територіальної цілісності. Відтак, у Конституції України присвячений цілий розділ правам, свободам та обов'язкам людини і громадянина. У Постанові Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стан дотримання прав внутрішньо переміщених осіб та громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території України та на тимчасово неконтрольованій території в зоні проведення антитерористичної операції» законодавець наголошує: «На жаль, за останні майже два роки в Україні відбулися події, які істотно та драматично вплинули на забезпечення

громадянських прав значної частини населення держави. Унаслідок неприхованої агресії Російської Федерації в березні 2014 року була анексована Автономна Республіка Крим та розв'язано збройний конфлікт у Донецькій і Луганській областях» [1]. Ця проблематика зумовлює актуальність дослідження співвідношення правового режиму анексованих та окупованих територій як в Україні, так і в зарубіжних країнах.

Питання правових режимів досліджували науковці, практики та фахівці різних галузей знань. Проте тема регулювання анексованих та окупованих територій наразі лишається відкритою, адже і вчені, і політики здебільшого взаємозамінюють одну дефініцію іншою, що у свою чергу зумовлює проблему розмежування їх правових режимів.

Аналізуючи події 2014 р. в Автономній Республіці Крим, розуміємо, що стрімкими темпами значної популярності набуває слово «анексія». В історичних словниках воно визначається як насильницьке приєднання (загарбання) однією державою частини або всієї території іншої держави чи народу (як правило, в ході війни) [2]. Вивчаючи історичний досвід, можемо стверджувати, що саме анексією, як правило, закінчувалися війни в рабовласницьку та феодальні епохи, а вже в часи панування капіталізму анексія стала основним способом розширення території однієї держави за рахунок іншої. У низці випадків анексією вважаються деякі види колоніальних захоплень, а її різновидом – створення держав з маріонетковими режимами (наприклад, Маньчжурської держави внаслідок агресії Японії в 1932 р.) [3]. Тобто в більшості випадків анексії вважалися наслідком завоювань територій. Однак так як анексії не вважалися протиправними, вони зазвичай своє юридичне підґрунтя знаходили в мирних договорах та у внутрішньому законодавстві. Відтак, заборону анексій історично пов'язують з відмовою від воєн як засобу вирішення міжнародних спорів у Паризькому договорі 1928 р. і закріпленням у міжнародному праві, перш за все, у Статуті ООН, гарантії цілісності державної території. У чинному міжнародному праві зустрічаються випадки визнання та осуду певними державами своїх анексій, але така позиція поверненню анексованих територій не слугувала. В іншому випадку, відмова як від визнання анексії, так і від повернення території може стати перешкодою для укладення мирного договору [4, с. 18].

Досліджуючи дефініцію «окупація», розуміємо, що у словниках вона визначена як тимчасове захоплення частини або всієї території однієї держави збройними силами іншої країни [5]. Як відмічає М.В. Буроменський, військова окупація, на відміну від анексії, не спричиняє зміни приналежності (титулу) території. Оскільки стан військової окупації пов'язаний з фактичним здійсненням влади на окупованій території, міжнародне право встановлює зобов'язання для держави, яка окупує. Військова окупація незалежно від її тривалості не створює правових основ для зміни державної території [4].

Варто зауважити, що Генеральна Асамблея ООН 27 березня 2014 р. прийняла Резолюцію щодо територіальної цілісності України. Так як упродовж березня 2014 р. окупація Автономної Республіки Крим та м. Севастополя росією мала за мету саме збройну агресію, спрямовану на

наси́льницьке протиправне відторгнення Кримської автономії та м. Севастополь від України та приєднання їх до російської федерації на правах суб'єктів. Відтак, відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (далі – Закон) територія Кримського півострова внаслідок російської окупації вважається тимчасово окупованою територією [6].

Відповідно до ст. 1 цього Закону, тимчасово окупована територія України є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється дія Конституції та законів України. Крім того, правовий режим окупованої території в Україні також врегульовано Кримінальним кодексом України, Кримінальним процесуальним кодексом України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про тимчасове закриття пунктів пропусків через державний кордон та пунктів контролю» та іншими нормативно-правовими актами. Окупація території України Російською Федерацією не означає припинення дії законодавства України, тому на цю територію поширюється дія законів України [7].

Отже, незважаючи на законодавче закріплення правового режиму окупованих територій в Україні, досі лишається невирішеною низка питань, пов'язаних з визначенням правового режиму анексованих територій. З огляду на проаналізовані думки вчених і практиків, доходимо висновку, що дефініції «анексія» та «окупанія» не є тотожними, а, отже, їх правовий режим має певні відмінності.

Список використаних джерел

1. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стан дотримання прав внутрішньо переміщених осіб та громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території України та на тимчасово неконтрольованій території в зоні проведення антитерористичної операції»: Постанова Верховної Ради України від 31 березня 2016 р. № 18. URL: <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1074-19>
2. Анексія. *Історія України: словник-довідник*. URL: <https://history.vn.ua/book/slovník/12.html>
3. Анексія. URL: <https://vseslova.com.ua/word/%D0%90%D0%BD%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%96%D1%8F-4395u>
4. Міжнародне право : навч. посіб. / За ред. М. В .Буроменського. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 336 с. URL: <https://uristinfo.net/mezhdunarodnoe-pravo/139-mvburomenskij-mizhnarodne-pravo/3652-rodil-7-zagalni-pitannja-mizhnarodno-pravovogo-reguljuvannja-teritorialnih-prostoriv.html?start=1>
5. Окупація. *Словник української мови* : в 11 т. / За ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970–1980. URL: <https://sum.in.ua/s/okupacija>
6. Анексія Криму Росією (2014). URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%>

90%D0%BD%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%96%D1%8F_%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%83_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%94%D1%8E_(2014).

7. Правовий режим окупованої території. URL: <https://www.i-law.kiev.ua/правовий-режим-окупованої-території/>

***Ковмир Нікіта Сергійович,**
курсант Військового інституту
Київського Національного Університету
Науковий керівник:
Коропатнік Ігор Михайлович,
начальник кафедри військового права
Військового інституту Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, професор*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ САМОВІЛЬНОГО ЗАЛИШЕННЯ ЧАСТИНИ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Відповідальність за самовільне залишення частини (далі СЗЧ) передбачена ст. 172-11 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі КУпАП) та ст. 407 Кримінального кодексу України (далі ККУ). Із початком повномасштабного вторгнення РФ до України, в умовах воєнного стану явище СЗЧ стало реальною загрозою національній безпеці, справжнім викликом для правової системи та військової управлінської ланки країни.

Суб'єктом правопорушення є військовослужбовець, об'єктом – національна безпека. Здійснюючи таке діяння, військовослужбовець завдає шкоди обороноздатності як елементу національної безпеки України, а отже – правоохоронюваним інтересам держави і, відповідно, кожного громадянина щодо забезпечення та підтримання конституційного порядку (ст. 1, ст. 2, ст. 17 Конституції України). При цьому варто звернути увагу на такі фактори оцінки завданої шкоди, як: обстановка здійснення, термін перебування в та повторність правопорушення.

Питання вирішення проблеми стало особливо гостро зі збільшенням кількості фактів здійснення СЗЧ в умовах бойових дій та проведенні мобілізації громадян до Збройних сил України. До моменту внесення змін до законодавства Законом № 8271 від 13.12.2022 за здійснення СЗЧ в умовах воєнного стану була передбачена як кримінальна, так і адміністративна